СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 55. Джерзи Ситі, Н. Дж., второк, 9. марта, 1926. VOL. XXXIV. No. 55. Jersey City, N. J. Tuesday, March 9. 1926. THREE CENTS

СЕНАТ ДОМАГАЄТЬСЯ ОГОЛОШЕННЯ НОТ МЕЖИ ЗЛУЧЕНИМИ ДЕРЖАВАМИ І МЕКСИКОМ

ВАШИНҐТОН, 6. марта. — Сенат ухвалив нині резолюцію сенатора Нориса, котра домагається від уряду подання до публичного відома нот, які американський уряд вислав мексиканському, а мексиканський американському в справі мексиканських посілостий та конституції.

Сенат заявився за резолюцією Нориса після того, як сенатор Бора, голова комітету для заграничних справ, сказав, що оголошенне кореспонденції облекшить побоювання громадяньства за напружені відносини межи сими краями.

Столичні газети подають, що через таємниче захованне американського уряду в столиці панує загальне переконанне, що мексиканська ситуація богато поважнійша, якби могло на перший погляд ока здаватися. Ходять чутки, що навіть деякі визначнійщі урядники департаменту стейту признали, що ситуація поважна. Кромі сього властителі копалень у Мексику ведуть широку пропаганду за американською інтервенцією.

СУДДЯ НЕ МОЖЕ ДІСТАТИ НІКОГО ДО АРЕШТОВАННЯ ПОЛІЦІЇ.

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 6. марта. — Мировий суддя, що на домагання страйкарів видав приказн арештовання начальника поліції Каца й полісменів Струка й Ґолена, все ще не доручив обжалованим приказу. Коли місцеві полісмени відмовилися доручити варанти, він старався доручити їх через позамісцеву поліцію. Межи инчим дав сей приказ поліції з Вест Петерсону, але ся теж не захотіла доручувати варантів.

Ряд страйкарів, побитих полісменами, пізвало полісменів за відшкодованне. Позви, внесені до сього часу, позивають полісменів на суму 30,000 долярів.

Юнія страйкуючих ткальняних робітників згодилася приняти посередництво нюйорського рабіна Вайза в страйкових переговорах. Властителі, однак, заявили, що вони не будуть говорити в справі умов у фабриках з ніякими посторонними людьми.

УРЯД ЗГОЛОШУЄ РЕКУРС У СПРАВІ ҐРАФИНІ КЕТКАРТ.

ВАШИНҐТОН, 6. марта. — Департамент праці приказав свому правничому відділови виробити спротив проти вирішеня нюйорського суду в справі англійської ґрафині Кеткарт. Департамент праці каже, що він хоче, аби найвисший суд занявся сею справою та видав рішенне, яке моглоби опісля бути міродайним для іміґраційних урядників у других подібних случаях. Уряд думає оперти свій рекурс на тому, що про моральну огидь рішають погляди Злучених Держав, а не других країв.

ЯК РОЗВИВАЄТЬСЯ АМЕРИКАНСЬКИЙ НАРОД.

ВАШИНҐТОН, 6. марта. — Др. Алес Ґрдлічка, широко в світі відомий автропольоґ (учений, який студіює антропольоґію, науку про людину), оголосив висліди своїх довголітних студій над питанием, який тип людини розвивається в Америці.

На основі помірів, які Др. Ґрдлічка робив за посередництвом Смитсонської Інституції в Вашинґтоні через 16 літ, сей учений прийшов до переконання, що старий погляд, після котрого білі Американці малиби розвиватися на людий, подібних до червоношкірих Індіян, не зовсім правдивий. Головна річ, Американці не є так жилаві своїм тілом, ані не такі отверті, як Індіяни. Вони є найвисшою породою білого чоловіка та мають великі умові здібности.

Др. Ґрдлічка завдає теж брехню думкам про те, що Американці виказують признаки так званого „нордійського” типу. Американці своїми тілесними признаками не належуть до сього типу, але до англійського типу, який є посередним, мішаним, типом.

СПРОБИ РАДІОВОЇ РОЗМОВИ МЕЖИ АМЕРИКОЮ ТА ЕВРОПОЮ.

НЮ ЙОРК, 7. марта. — Американська Телефонічна й Телеґрафічна Компанія, Американська Радіова Корпорація та Британське Почтове Міністерство вели нині спроби телефонових розмов при помочи радіо. Говорили зі собою люди, з котрих одні були в Ню Йорку, другі в Лондоні. Розмова тревала від години 8. рано до полудня, і за сей цілий час розмову було чути зовсім виразно. Удачу сеї спроби приписують незвичайно добрим воздушним умовам.

Доспіх сих спроб показує на можливість телефонічних розмов при помочи радіо почерез океан. Одинокою ще трудностю, яку мають побороти інжинери, заким се станеться можливим, є питанне, як зробити розмови приватними, себто як зробити, щоби зі собою говорили люди, які хочуть говорити, а другі не підслухували. Кажуть, що над розвязкою сього питання працює цілий ряд винаходчиків, та що деякі з них майже вже питанне розвязали.

ЗЕЛІЗНИЦЯ РОЗДАЄ КУРЯТА МЕЖИ СВОЇХ РОБІТНИКІВ.

СІДАР РЕПИДС, Айова, 4. марта. — Зелізниче підприємство Рок Айленд Рейлровд Ко. закупила на місцевих курячих фармах 50,000 курят, щоби роздати їх межи робітників сеї зелізниці в цїли поширення межи ними хову дробу.

Підприємство заплатило по 20 центів за куря. Роздасть їх своїм робітникам по всіх місцевостях, якими переїзджає ся зелізниця.

МЕТОДИСТИ ПРОТИ ЗМІНИ ПРОГИБІЦІЙНОГО ЗАКОНА.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 5. марта. — Хоча рух за зміною прогибіційного закона зростає незвичайно скоро, методисти сього стейту, зібрані на конференції своєї церкви постановили пробувати затамувати повінь та вести через свої церкви аґітацію проти зміни прогибіційного закона. Пастори нападали на стейтових політиків за їх „зраду” прогибіції.

ІСТОРИЧНО-АРХЕОЛЬОҐІЧНИЙ МУЗЕЙ У КАМЯНЦІ ПОДІЛЬСЬКОМУ.

В кінці 1924 р. музей перенесено до нового більшого помешкання (один з поверхів б. хлопячої ґімназії), де експонати розміщено в 14 салях. До До істор.-археольоґічного музею приєднано природничий музей, який займає 6 инших кімнат. Експонати музею розпреділені по виробництвам: деревяні вироби (різьба), метальопляєтика (і нумізматика), залізні вироби, малярство, тканини, рукописи, стародруки і ґрафіка, селянське мистецтво (етноґрафічний відділ) та ин. В салі „Давнього Камянця” зібрані матеріяли і експонати, які торкаються історії Камянця та визначнійших діячів міста (портрети, фотоґрафії, автоґрафи і т. ин.) Розміщено музей по пляну, який виробив і перевів основатель і довголітній директор музею проф. Е. Сіцінський.

МУЗЕЙ У ПОЛТАВІ.

Утворений в 90-х рр. минулого століття як музей природи, він протягом 30 з лишком років свого існування далеко вийшов з цих рямців, — охоплюючи все нові й нові галузі життя.

В сучасний мент музей має понад 60.000 експонатів, що розташовані у відомому будинкові б. Ґеберського Земства, побудованого архит. В. Кричевським.

Експонати музею поділено на ольоґічний, історико-етноґрафічний з великим підвідділом українського мистецтва, педаґоґічний та картинна ґалерія, де зібрано до 5.000 річей великої мистецької вартости: образи, меблі, бронзи, порцеляну. Між річами є унікуми світового значіння.

При музеї є бібліотека до 100 тисяч томів, в якій також можна знайти немало екземплярів світової бібліґрафічної рідкости.

ДЕ ПІДДУБНИЙ БУДЕ БОРОТИСЯ.

САВТ РІВЕР, Н. ДЖ.

10. марта, **Піддубний** бореться в Савт Рівер, Н. Дж., у Ст. Мері Гол, 38 Джексон Стріт.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

11. марта, **Піддубний** буде боротися в Перт Амбой, Н. Дж. в українській гали, 752 Стейт Стріт.

ШІКАҐО, Ілл.

16. марта в українській кольонії в Шікаґо, Ілл., будуть мати нагоду бачити **Піддубного**, котрий буде боротися в Шейнгофен Гол, коло Ашлянд і Дивіжен стріт. Виступ **Піддубного** в Шікаґо викликав велике заціклавленне.

Борба в Ню Гейвен, Конн., відбудеться 15. марта в Мюзік Гол, 117 Корт Стріт. В головній парі буде боротися український силач Єрмак, котрий має велику повагу у публики.

СМЕРТЬ КОРОЛЯ ВІДГАДУВАННЯ ЗАГАДОК.

Які то ріжні є королі! Ось у Франції у своїй посілости біля Лє Ман, помер „Едип світової каварні”. Едип, як звісно, був у старинній Греції король, що відгадав тяжку загадку Сфінкса. Отже й теперішнього „відгадувача” загадок Галіє прозвали були Едипом усіх відгадувачів загадок. І він дійсно був королем усіх тих, що цікавляться загадками, ребусасами. Вони всі знали, або бодай чули про нього. Мав такий бистрий ум, що не було такої загадки, якої він не всилі був би розвязати. Помер на 86. році життя. Все ломив собі — як кажуть — голову якоюсь загадкою, а таки до пізних літ був зовсім здоров. Але все таки світової загадки і він, Галіє, не розвязав!

ЗАВМЕРЛО МІСТО.

МОСКВА, 5. марта. — Подорожні, що відвідували в останньому часі місто Баку, столицю Азербайджану (на Кавказі), кажуть, що сей осередок нафтового промислу в Росії, де перед революцією життє буяло і достатки процвітали, тепер цілком завмерло. В місті майже жадного руху. Видно тільки совєтських урядовців. Населенне бідує ізза безробіття і тому скрізь повно голодних, босих і обдертих.

КОРОЛІ НА ПРОГНАННІ

Детронізовані королі Сходу переносять свою лиху долю з достойністю й фільософічним спокоєм — доки мають гроші. Ахмед Хан, молодий бувший перський шах, якого прогнав із престола Різа Хан, має кредит у директорів великих французьких люксусових готелів і касин. Кажуть, що Ахмед Хан зложив у сейфах лондонських банків кількасот міліонів у дзвінкій монеті, а крім цього як резерву на чорну годину дорогоцінні камені (самоцвіти) з корони. Є між тими дорогоцінними каменями й славний „Великий могол”, діямант 280 каратів. Ахмедови Ханови тепер 27 літ, має нічого собі животик, але він іще не жонатий. Не зла партія для охочих до одружіння дівчат. Та воно не легко, бо бувший шах жиє самітно, а навіть перестав учитися танців, яких учила його шотляндська танечниця. Також турецькі, та з ним споріднені детронізовані володарі — як повідомляє ґазета „Aux Ecoutes” — жиють у Франції. Бувший турецький султан жиє в місті Ніцца. Відтам подекуди відвідує Монте Карло, щоби попробувати щастя в грі. Але він має забагато щастя в любови, то звичайно програє. Князь Фуад є в Парижі, а жінка, що із ним є на прогнанні, шукає розради в балевих салях, де вчиться факстрота й флірту. А що життя дороге, то певно вже неодин із дорогих каменів (із багатої спадщини Абдула-Ґаміда) помандрував до лондонських заставничих і ліцитаційних домів.

МОГИЛА ГЕТЬМАНА ІВАНА МАЗЕПИ.

Румунська ґазета „Універсул” в числі з 9 січня 1926 року присвячує велику статтю життю на території сучасної Бесарабії шведського короля Карла XII. В Галаці. „Недалеко від того будинку, де до останнього оборонявся король, — закінчує свою статтю „Універсул”, — знаходиться могила Мазепи, князя України, провідника козаків і спільника Карла XII. Цю могилу наші селяне називають шведською могилою”.

Громадсько - Допомоговий Комітет Української еміґрації в Румунії має на меті зайнятися дослідженням всіх матеріялів та памяток, які стосуються до пребування славетніх гетьманів України Мазепи та Орлика на території Румунії, де обидва вони знайшли для себе вічний спочинок. Між иншим одна вулиця в Галаці й до цього часу зветься вулицею Мазепи.

НОВА ПОЛІТИЧНА КРІЗА У ФРАНЦІЇ

ПРАВИТЕЛЬСТВО БРІЯНДА УПАЛО. — ГОДІ НАЙТИ НАСЛІДНИКА.

ПАРИЖ, 6. марта. — Дебата над фінансовим пляном міністра скарбу Думера тягнулася в палаті послів усю ніч до сьогодня рано.

Рано дізналась уся Франція про несподіванку, а саме, що сей плян упав.

У голосованню за пляном заявилось усього 221 послів, а проти пляну 274 послів. З голосовання видно було, що більшість парляменту хотіла не тільки повалити фінансовий плян, але і його автора, і цілий кабінет Бріянда з премієром на чолі. Бо проти пляну голосували і соціялісти і націоналісти і навіть партійники Бріянда.

По сьому упадку пляну Думера Бріяндови нічого не оставалось як тільки негайно податись до димісії.

Він мерщій узяв телефон в руки; розбудив президента републики Думерґа в Елізейській палаті, і повідомивши його про се, що сталось, передав, що уступає неодмінно з усім своїм кабінетом.

Президент Думерґ приняв його резиґнацію, заявляючи, що буде старатись як найскорше доручити складенне нового кабінету іншим людям.

Міжтим президент Думерґ виїздить на виставу в Ліоні, а переговори про складенне нового кабінету зачне по повороті в понеділок.

НОВІ КАНДИДАТИ НА ПРЕМІЄРА.

ПАРИЖ, 7. марта. — Підчас тутешнього побуту на виставі президент Франції Думерґ переспраьляв з головою палати послів Ерріотом про створенне нового міністерського кабінету. Кажуть, що він йому запропонував премієрство, але Ерріо не хотів приняти, кажучи, що не здобуде більшости в парляменті для фінансової санації держави. Тому, як передають, Думерґ радив йому порозумітися з провідником націоналістів Пуанкаре і разом з ним створити коаліційний кабінет, який командував би великою більшостю в парляменті і міг перевести в життє свій санаційний фінансовий плян. Та сумніваються, чи Ерріо пійшов би на таку пропозицію.

Кромі того видвигають в кандидати на премієра недавнього міністра скарбу Йосифа Кайо і бувшого голову парляменту Рауля Пере.

РОЗБИТТЄ В ЛІЗІ НАРОДІВ.

ЖЕНЕВА, 7. марта. — Сьогодня перед поворотом Бріянда до Парижа відбулася вступна конференція головних членів Ліґи з представниками Німеччини над справою побільшення Ради Ліґи Народів.

Бріян заявив, що він за побільшенням Ради.

Англійський міністер закордонних справ сер Остен Чемберлейн сказав, що він теж за побільщеннем членства Ради, хотяй не каже, котру з держав кромі Німеччини радив би туди допустити.

Німецький міністер закордонних справ др. Штреземан виголосив три-годинну промову, в якій виказав, що Німеччині нічого не сказано про пляни побільшення членства Ради Ліґи і тому, казав, він вважає заскоченнем Німеччині в останній хвилі злою вірою тих, що підписали з Німеччиною локарненський договір.

Польська делеґація зі своїм домаганнем притихла, сподіваючись дістати бодай непостійне місце в Раді.

Та зате піднесла голос Еспанія. Еспанська делеґація отверто заявляє, що приїхала по місце в Раді Ліґи Народів, а коли не дістане, то кидає Ліґу і іде домів.

Зноваж шведська делеґація каже, що з того нічого не буде, бо вона буде голосувати тільки за допущенням Німеччини.

Та міжтим такесаме домаганне як Еспанія підносять ще делеґації Бразилії і Китаю і ще більше ситуацію ускладнюють.

НЕБЕЗПЕКА ДЛЯ ЛІҐИ І ЛОКАРНА.

ЖЕНЕВА, 7. марта. — В кругах Ліґи висловлюють сумніви щодо сподіваних успіхів теперішньої сесії Ліґи Народів.

Кажуть навіть, що питанне побільшення членства Ради Ліґи Народів може розбити цілу Ліґу Народів і локарненський договір.

Найбільше зажурились тут Французи й Анґлійці несподіваним виступом Еспанії і її заявою, що коли не одержить тепер постійного місця в Раді Ліґи Народів, то покине її.

Се для них несподіванка і занепокоенне. Досі вони журились Польщею, яку Франція випихала до Ради Ліґи Народів, але теперішній виступ Еспанії усунув Польщу в тінь і поставив питанне серіозно та придав керманичам Ліґи немало клопоту.

БРІЯН ПОДОРОЖУЄ.

ЖЕНЕВА, 7. марта. — Сьогодня приїхав сюди упавший французький премієр Арістід Бріян.

Він стрінувся з представниками великих держав у Лізі Народів і заявив їм, що не може ані робити жадних предложень ані давати жадних приречень, бо він вже надїлі не заступає французького правительства.

Кромі того був на вступній конференції і відтак вернувся до Парижа, де президент Думерґ старається розвязати кабінетну крізу.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МОРАЛЬНА ОГИДЬ

Є межи іміґраційними законами постанова, яка говорить, що до Америки не вільно пускати людий, які поповнили злочин, який містить у собі моральну огидь. На основі сього закона відправили з Америки величезне число людий, які стукали до її брам. Межи визначнійшими людьми, яких не пущено до Америки на сій основі, був відомий російський письменник Максим Ґоркій, котрому приписано моральну огидь за те, що він, не могучи через російські закони розвестися з першою жінкою, жив з другою без законного шлюбу. Се був перший випадок, який заставив Американців думати про сей закон. Недавно случився другий випадок, який піддав цілу вартість сього закона в сумнів.

Була се справа анґлійської ґрафині Кеткарт, яка при приїзді до Злучених Держав призналася іміґраційним урядникам, що вона розвідка, а на дальші їх допити, як вона дістала розвід, заявила, що на основі позву мужа, котрий закидав її чужоложство. Коли на запит урядників, чи закид мужа опертий на правді, ґрафиня відповіла отверто, що правдивий, іміґраційні урядники заявили, що її до Злучених Держав допустити не можуть, бо як вона сама признаесь, вона допустилася чужоложства, а після американського розуміння чужоложство се злочин, який містить у собі моральну огидоту.

Та сим своїм рішеннем іміґраційні урядники відразу попали як муха в окріп. Ґрафиня се не бідний іміґрант, який відправлений від дверий Америки, не має ніяких способів ні засобів ні знання для оборони своїх прав. В неї сейчас найшлися приятелі й приятельки, маючі й могучі, які не жалували ні гроша ні заходів, щоби добитися її допущення до Америки. Деякі з них мали бути навіть заінтересовані в її приїзді маєтково, бо ґрафиня мала їхати сюди, щоби пробувати свого щастя в кінемоґрафі. На нещастє для уряду, в Америці находився в той час ґраф Крейвен, з котрим пані Кеткарт мала зраджувати свого мужа, і сей ґраф перейшов через контролю іміґраційного уряду зовсім свобідно, хоча він по правді допустився такого самого злочину, який закидувано ґрафині Кеткарт. В сьому жіночі орґанізації добачили ломаннє засади жіночої рівноправности, і виступили всею силою в обороні ґрафині. Заграничні ґазети стали собі досипати оливи до огню, що горів під американським урядом; канадійські ґазети, приміром, стали питатися Американців, якої пісні заспівають вони, коли канадійські урядники почнуть відплачуватися Американцям та не пускати Американців, які там чимось прогрішилися. Словом, з рішення іміґраційних урядників піднявся сморід мало не на весь світ.

Нарешті послідної пятниці федеральний суд у Ню Йорку розглянув справу та одним словом добув федеральний уряд з неприємної ситуації. Суддя станув на становищи адвокатів ґрафині, які обороняли її тим, що закон ґоворить про злочин, містячий в собі моральну гидоту, а чужоложство в полудневій Африці, де його ґрафиня поповнила, не вважається злочином. Федеральні урядники не то що не боронилися проти такого вирішення суду, але ще й мали показувати виразне вдоволенне зі судового вироку. Видно, уряд почувався, що заліз у калабаню та був удячний судді, що подав їм руку та вивів на сухе.

Для уряду й пані Кеткарт справа сим скінчилася. Ґрафиня буде могти тепер зажити в Злучених Державах яко гість, а уряд буде старатися як найскорше її забути. Та справа ще не скінчилася для громадянства. Закон, який тільки навоняв, ще далі лишається у збірнику американських законів, і хочби завтра може бути ужитий проти другого іміґранта. І коли сим іміґрантом случайно трафиться якась незаможна, невпливова людина, або ще людина, яка припадково має немилі політичні погляди, то сей смердючий моральний закон готові знова витягнути зпід порохів та вжити його проти такого іміґранта зі зовсім інакшим наслідком, як його вживали проти ґрафині Кеткарт.

Сей закон є справдішною суспільною небезпекою, як є ним всякий закон, який ставить якінебудь моральні приписи, який поліційною палкою та арештантськими ґратами хоче навертати людий на сяку або таку моральність. Таким законом є приміром американський прогибіційний закон, який має на цілі державним примусом зробити людий тверезих. До чого довело таке примусове утвережуванне населення, се бачить хочби й сліпий. Таким законом є приміром постанова іміґрантського закона, що до Америки не можуть входити люди, з переконань своїх анархісти. Наслідком сього закона є те, що анархісти приїзджають до Америки, присягнувши фалшиво, що вони анархістами не є. Таким законом є закон про примусове святкованне неділі („сині закони"), який, приміром, у стейті Ню Джерзі ломить кождої неділі сотки тисяч людий.

Словом, коли закон не вдоволяється тим, щоби вчити людий не робити другим поважних прикростий, але коли він вмішується в справи нутрішного сумління людини та старається насильно людий уморальнювати, такий закон мусить доводити до таких вонючих скандалів, до яких отсе доводить закон про прогибіцію або закон про іміґрацію.

СТО ЛІТ БЕЗ ЗМІНИ

В місяцю січни обходили Поляки століття смерти Станислава Сташіца. У Варшаві відправив жалобну відправу кардинал Каковскі, а пралат Шляґовскі виголосив високо поетичну проповідь. В параді взяв рівнож участь цілий польський уряд.

Сташіц був священиком. Але мало хто його знає з тої сторони. В часописях мало хто згадує про це. Навіть польське священство промовчує ту обставину, бо не хочуть мабуть пригадувати суспільности тих громів, які висипав Сташіц за свого життя проти польського священства, що то дерло шкіру з простого люду, нарівні з шляхтою.

Сташіц був великим сином польського народу. Він бачив всі хиби продажної і безхарактерної польської шляхти і намагався всіма силами викресати в ній якісь ідеали. Він хотів защіпити в ній іскру правдивої любови до рідного краю та наклонити її до уступок в користь гнетених селян. Та всі його спроби були безуспішні.

Він виказував й хиби і пророкував сумний упадок Польщі, як конечну консеквенцію такого поступовання. Та направити не міг нікого, а тільки дожив сам тої цілої гидоти, якою був обвитий упадок Польщі.

Походив він з нашої Волині. З землі української, тої, яка видала Полякам стільки благородних душ. Умираючи дарував волю всім закріпощеним селянам, яких мав в своїх добрах, а решту майна призначив на поширення науки.

Сто літ минуло від його смерти. І цікаво було би почути того Сташіца, колиб він так встав з гробу і приглянувся новонародженій польській державі та тим всім Ґрабскім, Прушиньскім і др., які обходять торжественно столітну річницю його смерти та виголошують пламенні промови про його характер, великі слова та велику любов і посвяту. Цікаво було би почути його голос, колиб він побачив, як тепер проганяють з тої Волині, де він жив і родився, наших селян, як їм відбирають землю, як не дають тепер жити внукам тих, котрим колись Сташіц як людина гуманна дарував волю.

Сташіц вжив цілої сили, щоби наклонити польських панів до поліпшення долі селянства, одинокої і властивої опори Польщі. Він так описував образ життя селянина: „Бачу міліони сотворінь, з яких одні ходять пів-наго, а другі шкірою або шорсткою свитою прикриті, всі висохлі, знужденілі, оброслі, закоптілі, очи глибоко в голові запалі, понурі, отуманені і глупі, мало відчувають і мало думають і це їх найбільше щастя. Їх зверхна постать з першого погляду більше скидається на подобу звірини, як людини. Називають їх з погордою хлопами. Їх поживою є гливкий хліб, а на протязі чвертьріччя саме зілля, напоєм вода і палюча нутро горілка, їх пристановищем льохи, або трохи над землею винесені колиби; сонце не має до них доступу, є вони виповнені тільки смородом і тим гризким димом, який — щоби менше терпіли — і в день і в ночі дусить їх і тим чином скорочує їх нужденне життя. В тій темниці смороду, і диму втомлений денною працею господар спочиває на гнилому барлозі; поруч нього сплять дрібні, голі діти, на тому самому леговищі, на якому стоїть корова з телятем і лежить свиня з поросятами. Ось людина, що дає нам поживу. Ось стан хлібороба в Польщі".

Та голос Сташіца не знайшов розуміння серед тодішньої Польщі. І тому вона падала чим раз глибше. Щасливий випадок приніс її тепер волю, на яку вона ніяк не заслужила, бо всі її світочі пішли по упадку Польщі на вірну службу Росії, Німеччині і Австрії. Всюди були вони вірними підданими, особливо була ними польська шляхта. Як звичайний дарунок дістали вони від аліянтів свобідну Польщу. Тому не знають її ціни. Тому повторюються сьогодня ті самі блуди, через які колись впала Польща. Та сама національна і релігійна нетерпимість і ті самі шляхотські методи правлення державою, яку кождий вважає за корито для наживи.

І що з того, що тепер роблять Сташіцови параду, що величають його науку, яка будувала національну і чоловічу гідність на чесноті і праці, коли ніхто не держится в Польщі тих засад. Що з того, що Сташіц проповідував гуманні ідеали, коли в Польщі панує безправство і насильство. Коли тут місто працювати розкрадають державний скарб, а на гнобленню других народів будують силу держави. Коли того самого селянина, якого обороняв так горячо Сташіц, обдурюють в Польщі далі, особливо українського і білоруського, того самого, якого життє так жахливо описав Сташіц тому сто літ взад.

Сто літ — великий шмат часу. Велика це школа для цілого людства і для поодиноких народів. Не є вони тільки школою для Польщі. І не знати вже, що дійсно може направити той нарід, який ні сам не має долі ні не дає зажити щасливо своїм сусідам. Бо й тепер, колиб приглянувся Сташіц новочасній Польщі, не міг би заповісти її иншої долі, як тої, яку заповів тому сто літ взад, а саме: соромний розклад гнилизни.

Польща мала мужів, які бачили в ній лихо і мали відвагу те лихо пятнувати. Біда тільки в тім, що ті мужі не мали і не мають ніякого дійсного впливу. Тих людий не слухають, їм що найвисше устроюють паради і то аж по смерти.

КООПЕРАТИВНЕ СВЯТО НА ВОЛИНІ.

Дня 9. січня с. р. Старий Олексинець, Кремянецького повіту урочисто святкував 8 років істнування своєї кооперативи. Свято розпочалося урочистою Службою Божою в місцевій церкві, де вперше правилося українською мовою. Хор, орґанізований кооперативою, під керовництвом п. Трохимлюка дуже добре співав, особливо колядки. В часі служби місцевий парох п. о. Семенюк сказав гарну промову про значіння кооперації.

Після Служби Божої всі пішли до будинку кооперативи, де в помешканні читальні було відправлено молебень. Далі було прочитано два реферати про значіння кооперації для хлібороба й виголошено змістовні промови п. п. Середницьким і Овчаренком. Було так багато народу (біль як 500 осіб), що не тільки помешкання, але й двір кооперативи не зміг змістити гостей, які уважно слухали промов, що виголошувалися з ганку читальні. Серед присутніх був і наш посол п. Козубський, котрого дуже тепло зустріли; він також забрав голос і виголосив промову про значіння обєднання для нашого народу, про силу кооперації.

В часі свята члени правління роздавали дітям цукорки, а для молоді ввечері була уряджена безплатна вечірка з танцями. Серед нашого буденного сірого життя приємно бути свідком такого явища, як Олексинецьке кооперативне свято.

Щиро бажаємо кооперативі розвитку, а керовникам її п. п. В. Кулині і Середницькому багато сил і енерґії, щоб розпочате діло довести до кінця. Побільше таких сел і нам нічого не було-б страшно; бо тільки в обєднанні — сила!

М. Бр—нн.

ДО ЧОГО ТО ЙДЕ?

До Діла пишуть зі Стрия:

В неділю 17. січня було тут посольське віче українських комуністичних послів Приступи і Войтюка. Саля Народнього Дому повнісінька. Подавляюча більшість вічевиків — українське робітництво. Пізнати це по вишиваних сорочках і по розговірній мові. Побіч Українців поважний процент жидівського пролетаріяту. Поляків почислив би на пальцях. На диво ділова мова віча — **польська.** Головою віча обрано **Поляка** і діловодство йде **по польськи.** Перший говорить пос. Приступа. Не хочеш вірити своїм ухам... таки по польськи. Язик стає дуба, думки не вяжуться, промовець мучиться, — очевидно польська мова робить йому великанські, часто непідсильні трудности а всеж шановний посол веде цілої півтора години трудну війну з наголосом, вимовою, синтаксом і лексікою урядової мови. А зміст промови? Хто припадково зайшов би на таке віче, не знаючи, хто такий пос. Приступа, той, слухаючи його промови, **мав би повне право вважати промовця за польського патріота-державника,** що стоїть в опозиції до уряду та сучасної соймової більшости. Характеристично, що цілу критику сучасної політики Польщі посол Приступа провадив **зі становища інтересів Польщі,** яко дердержави. Пос. Приступа не має іншої гризоти як тільки те, що правлячі сфери сучасної Польщі і партії соймової більшости ведуть цілу політику як господарську так і міждержавну, з очевидною шкодою польської держави. Стурбований тим, пос. Приступа взявся широко доказувати, що інтерес польської держави вимагає господарського та політичного зближення до „совєтської Росії". Так таки раз-по-раз повторяв „совєтської Росії". Про Україну нема що й згадувати! Союз радянських републик це тільки форма. Суть: совєтська Росія! Цілком не диво, що пос. Приступа вважає за потрібне в трактаті промови скромно зазначити, що він сам Українець, бож ні з форми, ні зі змісту промови цього ніхто не догадався би. І якби не те, що промовець сам признався, що належить до комуністичної фракції, то навіть присутний на вічу комісар староства не мав би підстави закинути промовцеви приналежности до комуністичної партії. З цілої промови мав би повне право догадуватись, що має перед собою **польського патріота-державника.**

Для нас дуже дивно те, що посол Українець і комуніст не може найти для своєї аґітаційної промови в Стрию і перед українським робітництвом іншої вихідної точки, як тільки державний інтерес Польщі, що правда „робітничо-селянської", а також не байдуже нам і те, що **посол Українець промовляє до української авдиторії в Стрию по польськи.** Такої чудасії Стрий ще не бачив.

Маленьку лекцію дістав посол Приступа на місці: по польських рефератах наступили запити та бажання вічевиків. Говорило кільканайцять інтерпелянтів і інтересантів. Усі по українськи, з одним одиноким виїмком.

Другий посольський референт Войтюк говорив по українськи, але дуже коротенько, мляво та не цікаво. Правда, заповів, що з огляду на присутність Українців на вічу, буде говорити про питання тзв. національних меньшостий в Польщі, алеж цього питання він не розвинув і не вдавався в критику Польщі супроти тзв. національних меньшостий. Кількома словами лише згадав про шкільну політику, а опісля дуже делікатно зачіпив Ількова і закинув „Ундові", що орієнтується на неістнуючу „антанту" та безсилу Лігу Народів. Загалом, не сказав нічого нового ані інтересного. Це все робило тимбільше прикре вражіннє, бо було для кождого ясне, що комуністичні посли Українці головну вагу поклали на польському рефераті, а український вийшов лише блідим додатком, більше для декорації.

З огляду на те все мусимо цілком серіозно спитати п-нів Приступу та Войтюка, яку місію мала їх гостина в Стрию? Якщо хотіли вони зробити конкуренцію „песівському" послови Стрийщини Морачевському на точці польського державного патріотизму, або в змаганнях до польонізації українських робітничих мас, то можемо впевнити їх, що місія ця не вдалася, бо пос. Морачевський має під цим оглядом кращі засоби і більшу практику, так що їх виступ не мав конкуренційної здатности, а був тільки невдатним наслідуванням, якого українські комуністи повинні би всетаки соромитись. Від своїх товаришів зпад Дніпра повинні би наші волинські комуністи хочби стільки навчитись, що до українських мас та ще й на суто українській території треба підходити і з українським словом і з українською ідеєю, хоч в комуністичній обгортці.

З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ

Національні меншости на Україні.

На Україні є 5 міл. населення нацменшостей. Найбільше з них росіян (2530 тис.), далі йдуть євреї (1550 тис.), Німці (368 тис.), Поляки (250 тис.), Молдавани (58 тис. без АМСРР), Болгари (87 тис.), і крім того Греки, Чехи, Татари й инш.

Національні райони й сельради.

Більшість національних меншостей живе компактними масами по сільських місцевостях. Тому такого великого значіння набрала для них справа утворення національних адміністративних одиниць. За директивою уряду в жовтні 1924 року почалася робота в справі відмежування національних районів і сел. В жовтні 1924 року на Україні було лише кілька десятків національних сельрад. 1-го квітня 1925 року було вже 188 нацрад, а депер їх кількість дійшла до 600.

Цікаві цифри охоплення сільського населення сіткою національних рад: Греків охоплено на 95%, Болгар на 75%, Німців на 59%, Поляків на 50%, Росіян на 33%, Молдаван на 19% (без АМСРР), Чехів на 70%, і Євреїв на 12%. Відсоток охоплення евреїв і Росіян невеликий тому, що ці нацменшості розпорошено здебільшого по міських селищах, де вони не становлять більшости, і тому їх не можна виділити в окремі адміністративні одиниці. Зараз відбувається підготовча робота в справі утворення селишних рад в колишніх містечках і тоді відсоток охоплення еврейського населення значно підвищиться.

Радуйтесь Українці, що творять у вашій рідній хаті Вавилонське стовпотворення. Ще мало 600 національних рад.

„Суждени нам благіє пориви, но свершіть їх нам не дано".

Так можуть хором заспівати червоні співаки, коли б вони могли щиро і одверто зрозуміти свою неміч в будовничому життю і страшну активність в руйнуванню всього, до чого приторкнулася їх мертвяча рука.

Ось пишуть про красуню України, яку звали Віднем на Чорному морі:

Коли до війни в Одесі було 650 тис., то нині ми маємо тільки 325 тис. населення.

Особливе значіння для Одеси мав порт, але зараз обороти його зменшилися і досягають лише 12% довоєнних розмірів. Загальний товарооборот Одеси зменшився до 31% довоєнних, промисловість зараз має розміри лише 40% довоєнної.

І тепер вони думають відбудовувати Одесу.

„Вісти", 4. лютого.

Не тільки крають, але й скубають.

Межі між УСРР і РСФРР.

З МОСКВИ, 25—І. У звязку з переходом Шахтинської й Таганрозької округ УСРР до РСФРР, Президія ЦВК СРСР постановила вважати межі між УСРР і СРФРР по такій лінії: С[illegible]роківський район рікою Північний Донець, поділяється на дві частини, а з них північна частина відходить до РСФРР, а південна йде по річці Північний Донець, аж до впаду в неї ріки Велика Каменка. Станиця Ґундеровська в установлених межах землекористування відходить до РСФРР, при чім при встановленні зовнішних меж землекористування ст. Ґундеровської, копальні не входять у внутрішню лінію і залишається за УСРР. Далі межа йде по р. В. Каменка, при чім хутори І. Шеверова та Плешакова відходять до РСФРР, а хутори Власова і Корольова залишаються за УСРР з тим, що землекористування всіх цих хуторів залишається без зміни до переведення землевпорядкування. Далі межа йде між землекористуваннями радгоспу „Красная Могила" (кол. Провальо) і хуторами Ковалево, Платово й Гуково, звідсіль межа йде по річці С. Криничної (кол. Бірюково), захоплюючи хутір Доброднієва кордоном Шаранівського району. Далі, проходячи по території Олексієвського району, і залишаючи в межах УСРР землекористування ст. Остахової та хуторів Н. Ефримовського, Б. Олександрівського і Н. Тузловського межа доходить до Таганрозької округи, і, проходячи по старій окружній межі Шахтинської й Таганрозької округ приблизно 5 верстов іде в напрямкові р. Тузлово по районовій межі між Голодаївським та Дмидріївським районами до р. Міус. Далі межа йде по р. Міус, межами землекористування між селами Маринівкою, Григоріївкою і Голодаївкою, так що с. с. Маринівка й Григоріївка залишаються в межах УСРР. Проходячи далі межею землекористування і німецьких кольоній Вішлерівни, Марієнгайм і Густавфельд, при чім ці кольонії відходять до РСФРР., межа йде по Амросіївській районовій межі до р. Середній Єланчик. Потім межа встановлюється по землекористуванні села Покрово-Киріївка, хуторів Катеринославського і Слюсарево до Балки Грузький Єланчик, залишаючи північно-західню частину Катеринославського району в межах УСРР. Далі йде по Балці Грузький Єланчик аж до кордону Маріупольської округи.

Українські землі відрізують на користь Московщини, а є такі наївні люде, які вірять, що колись будуть приєднані до України землі чисто українські, що є в межах бувш. Вороніжської, Курської та інших ґуберній.

ДЛЯ ІСУСА МАЛОГО.

Сніжок білий падає,
Бруди закриває;
Для Ісуса малого
Дорогу встеляє.

Щоби тая дорога
Так кождому мила
Була чиста невинна,
Як лелія біла.

Тою то дорогою
Ми хочемо іти,
Щоби ласки в Ісуса
Могли доступити.

О, Ісусе Сину Божий
Змилуйся над нами;
Одпусти нам гріхи наші,
Просимо з слезами.

Анна Хомяк.

ДОПИСІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

В звіті про коляду Ліґи Американських Горожан Укр. Роду треба справити слідуюче: Вислано до Обеднання $238. На ту суму складаються: $155 Рідна Школа, $39 інваліди, $24 народний податок, а $20 шери Земельного Банку.

Між жертводавцями бракує слідуючих: В. Конкульовський $5 на Рідну Школу, Гр. Хлистун $3 народний податок, а А. Куцик $3 рівнож нар. податок.

С. С. ШИКАГО, ІЛЛ.

На добру ціль при забаві.

Дня 21. лютого, обходили 20-літний ювилей спільного подружого життя добродії Іван і Зофія Сняданко. З тої нагоди відбулася мала забава в їх домі де кревні і знакомі складали їм желання. Підчас забави прибув до них також і місцевий парох о. Михайло Кузьмак і пожелав яко своїм старим парохіянам всякого добра та многих і благих літ. По промові о. Кузьмака забрав слово д. Теодор Пелех і згадав в коротких словах за сиріт, за інвалідів і за Рідну Школу в старому краю та попросив присутних гостий, щоби були ласкаві і зложили від себе що хто може яко жертву для тих трох інституцій, які тепер у великій потребі. На поклик д. Т. Пелеха зложили жертви: Іван і Зофія Сняданко $5; о. Михайло Кузьмак $2; по $1: В. Стаюра, Т. Пелех Ів. Бардоховський, А. Пелех, М. Чорняк, К. Пайда, К. Ґенсьорська, В. Вітушинський, А. Плекан; по 50 цнт.: Ст. Смук, Ів. Когут і Н. Н. Разом $17.50. Гроші віділсано до Обеднання і розділено так: сиротам 5 дол., інвалідам 5 дол., Рідній Школі 7.50 дол. Всім жертводавцям щира подяка.

Присутний.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Коляда Рідній Школі братства св. Володимира в Ню Йорку, від. 130, У. Н. Союза.

На коляду жертвували: В. Одинський, О. Ф. Бурант і М. Трусак по 5 дол.; Ю. Ярема, і Ґ. Ван-Еіфф по 3 дол.; Д. Сорока, М. Мацайло, о. О. Павляк, о. П. Понятишин, П. Кобзар, В. Тарас, Ю. Гайовий, Т. Іванин, Д. Тукаль, М. Піщак, А. Олійник, С. Бздиль, І. Беро, Й. Мелчен, Т. Прудиус, А. Загоруйко, П. Федик, М. Совіц, Т. Кицька, М. Порада, Н. Гурин, І. Шнур і І. Цимбаліста, по 2 дол.; Ф. Складанюк і К. Тишкова по 1.50; В. Бучинський 1.25; по 1 дол.: Р. Курляк, І. Гаврилко, Н. Величко, М. Гуцуляк, Н. Козуляк, В. Цільник, М. Мельничук, Б. Олександер, Г. Опир, І. Корончук, Н. Кука, С. Требинюк, П. Джубанський, Н. Джедович, П. Шва, И. Кинка, В. Федик, Д. Яремович, Р. Тураш, Д. Довгуник, І. Рудевич, М. Скоцько, В. Білий, М. Іродинько, В. Косцьо, М. Яремишин, Г. Дуда, В. Стаєюк, С. Бойко, І. Кальба, З. Найда, І. Букіль, Я. Сочинський, П. Стахів, А. Карпович, В. Колековський, П. Вуйків, Д. Стешин, Н. Підгайний, Г. Вуйків, М. Підгайний, М. Василь, А. Брицький, Я. Малик, Т. Безкоровайиній, Й. Малярчук, Ю. Яремова, І. Марусевич, І. Лозіповський, І. Ярема, Т. Ліпцан, М. Савіцький, І. Солтис, Гр. Ґалецький, М. Гаврилович, А. Осюрак, І. Рижовський, І. Тимців, О. Баляс, Я. Лошко, І. Бурий, І. Букіль, Н. Тимців, Г. Попик, М. Кожушко, Деш ?, М. Пеліх, І: Ґрамняк, О. Медвідь, П. Дубіцький, А. Тарас, М. Савуляк, Виноградник, С. Назаревич, Й. Лінський, Т. Безкоровайний, О. Довганюк, І. Добрянський, І. Стандард, К. Гринь, Т. Михайлів, В. Вересюк, Є. Романишин, К. Сенків, Ю. Бобуцька, Д. Одинський, Кулипич, А. Вовк, П. Лищух, Т. Сірка, Д. Федун, К. Гілерко, В. Кузьма, В. Ляхович, Г. Федишин, М. Фурик, Н. Боряк, Ю. Каспрак, А. Комарніцький, Й. Савка, П. Боднар, К. Войтишин, Г. Дериф, С. Абрагамовська, М. Возняк, Т. Хома, І. Малик, П. Білий, Я. Опірський, Я. Пшик, Н. Кирич, Я. Шміт, І. Сапожніка, С. Шутка, М. Кибюк, І. Бардиґула, І. Гащик, Й. Ювердович, М. Никифорчин, О. Тинецький, Г. Цибух, В. Мазурик, Т. Якимович, М. Павлишин, М. Феник, І. Тарнопільський, І. Седіла, Н. Мандзюк, А. Приймак, М. Ґула, А. Іванишин, Т. Онуфрик, М. Савіцький і М. Шагай; по 75 ц.: Д. Стасюк, А. Романишин; по 50 цнт.: П. Сярко, А. Хомів, І. Лясечко, П. Коваль, О. Ракицька, І. Тимчак, С. Браття, М. Копчак, Ґізоні, Т. Салій, М. Савіцький, А. Галіїв, Д. Пелих, Д. Полко, М. Вийцінкевич, Мудрійовський, Н. Малик, І. Рудик, П. Загоруйко, Т. Дубас і М. Кузь; по 25 цнт.: Д. Бартошевська, А. Нагуляк, Г. Ковальський, А. Елчик і Ю. Борисюк. **Разом заколядовано 218.50.**

З того вислано до краю на Рідну Школу 125 дол., на інвалідів 25 дол., разом вислано до краю 150 долярів. Оставшу суму передано Шкільному Комітетови на місцеву школу в Ню Йорку.

Всім жертводавцям іменем братства св. Володимира складаю сердечну подяку, а особливо колядникам, що не пожалували свого труду і праці та пішли з колядою на таку ціль як Рідна Школа. Колядою занялися: І. Солтис, Г. Гелецький, В. Малик, І. Гелецький, Й. Мулярчук, М. Мацайло.

І. Солтис.

ЛИТЛ ФОЛЗ, Н. Й.

З громадського життя.

Містечко Литл Фолз, котре числить понад тринайцять тисяч населення, лежить в долині поміж двома скалистими горами. Населенне складається в сій місцевости з Айришів, Українців, Словаків, Поляків і Італійців. Першим Українцем був в Литл Фолз покійний Іван Корчинський, котрий приїхав сюди 1902 року. За його стараннем повстало тут два товариства, котрі належать одно до У. Н. Союза а друге до У. Р. Союза. Хотяй мало тепер Українців в нашій місцевости, але і так не забувають за народню роботу. Складають добровільні жертви на розмаїті ціли, краєві як також і місцеві. Найголовнійша школа, в котрій учить дітий українських учитель Роман Дмитрів. Він провадить школу так в українськім дусі, що діти вишколені в науці будуть дійсно дітьми України. За се йому честь і слава.

Тепер тут зачали наради в справі Народного Дому. Хотяй робота лихо іде, але Українці малощо звертають уваги на те і стараються, щоби була в нас та твердиня, в котрій могли би всі Українців в Литл Фолз поговорити в народній справі у своїм власнім домі.

Тож до діла, до щирої праці а в короткім часі буде свій власний дім, де зможуть наші діти мати вигідне місце до науки. Бо отсей молоденький цвіт вишколений в українськім дусі стане до боротьби проти відвічного ворога незалежної України.

Не спім браття, твердим сном,
За кріси хапаймо,
Лахів з України женім
І весело заспіваймо:
Вже воскресла Україна.
І слава і воля,
Пропав ворог Українців
І ляцька неволя.

І. К.

ІСТ СТ. ЛУИС, ІЛЛ.

На українську церкву в Пасейку.

Братство св. Михаїла, відділ 308 У. Н. Союза жертвував на українську католицьку церкву в Пасейку, Н. Дж., 5 долярів. Кромі того члени відділу зложили на мітінґу по $1: Бакай Митро, Майк Маґац, Майк Хома, Антін Совопяс, Микола Цукевич, Петро Топаринський, Семко Коробій, Федор Данько, Микола Гудима, Григорій Лоцуняк, П. Ломіковський; по 50 цнт.: Олекса Солодюк, Юрко Силяник, Іван Юрків, Пилип Гребін, Хоміцький Антін, Качмар Григорій, Яків Нишіл, Павло Кохманський, Йосиф Зьобра, Майк Картичак, Юрко Чорний, Павло Лосіч. Разом $22.00.

Федор Данько, секр.

Судя: Ви забили власного батька! Що маєте на свою оборону?

Убийник: Пане предсіднику, я вже ніколи в життю не зроблю того!

Молода господиня: В приписі сказано: „Візьми добру ложку цукру". Найкраще візьму срібну.

Р. Л. СТІВЕНСОН.

ОСТРОВ СКАРБІВ.

ЧАСТЬ ПЕРША. (3)

(Продовження)

— Ну, щож, Бил, ти мене не пізнаєш? Не пізнаєш твого старого корабельного мата, Бил? — говорив незнакомий.

Капітан зітхнув важко.

— „Чорний пес!"

— А хтож би, як не той сам? — відповів тамтой, набравши знову відваги. — „Чорний пес" у власній особі, що прийшов відвідати свого старого товариша корабельного Била в господі під „Адміралом Бенґов". Ох, Бил, Бил! Ми оба разом дожили красний річий, від коли я стратив оба отсі гаки — і він підніс в гору свою каліку руку.

— Досить того — сказав капітан. — Ви мене відшукали і ось я, отже кажіть, чого хочете від мене.

— Тепер ти знову зовсім той сам Бил — відповів „Чорний пес" — по тім я пізнаю тебе знову, Бил. Отсей любий дітвак, котрого я так полюбив, нехай насамперед принесе мені чарку руму. Тоді сядемо собі та поговоримо чесно й отверто, як пристало на корабельних товарищів.

Коли я вернув з румом, вони вже були посідали — капітан на однім, а „чорний пес" на другім кінці накритого стола, близше до дверий, при чім він, як мені здавалося, не спускав капітана з ока, а рівночасно памятав добре на те, де майстер лишив діру в стіні.

Він казав мені вийти і лишити двері отвором. — Для мене, синоньку, нема дірок в замку — сказав він і я лишив їх самих та вийшов до шинку.

Але хоч я слухав дуже уважно, то все-таки не міг я довгий час нічого зачути, як лиш тиху розмову. Наконець стали голоснійше говорити, і я зрозумів кілька слів, але то були по найбільшій части проклони, походячі від капітана.

— Ні, ні, ні і ще раз ні, не хочу про те нічого й чути! — крикнув він раз, а відтак знову: Коли вже прийде до вішання, то нехай всі повиснуть, так я кажу!

Відтак нараз посипалися страшенні проклони — чути було, як перевертають столи та кидають стільцями, шабля забреніла об шаблю, і в тій же хвили побачив я, як „чорний пес" пустився втікати, а капітан гонив за ним, що лиш мав сили. Саме в дверех замахнувся ще капітан на втікаючого і бувби певно розрубав його на двоє, як би був не зачепив шаблею об нашу велику вивіску. Ще й до нинішнього дня видко заруб на ній.

Битва закінчилася тим зарубом. „Чорний пес", діставшися раз на вулицю, мимо своїх ран дав добре ногам знати, і за пів мінути щез вже за горбом. Капітан стояв все ще на своїм місци і мов остовпілий витріщив очи на вивіску. Відтак протер собі кілька разів очи рукою і накінець вернув знов до хати.

— Джим — каже він — руму! І коли те сказав, заточився, та вхопився одною рукою стіни.

— Чи ви ранені? — крикнув я.

— Руму! — сказав він ще раз. — Мені треба виноситися відси. Руму! Руму!

Я побіг, але та подія так мене перепудила, що я розбив фляшку, та й не міг зараз знайти чопа при бочці. Коли я ще з тим порався, чую, що в гостинници щось тяжко впало. Я вбігаю і дивлюся, а то капітан лежить, як довгий на земли. В тій хвили вбігла й моя мати, бо також перепудилася того крику і тої бійки та збігла по сходах на долину, щоби мені помагати. Ми обоє разом підняли йому голову до гори. Він віддихав дуже голосно і тяжко, очи мав замкнені, а лице йому страшно змінилося.

— Боже мій, Боже! — падькала моя мати — якаж ганьба для нашого дому! А твій бідний тато лежить там на горі на своїй постели!

Тимчасом ми не мали й поняття про те, якби ратувати капітана, і були кріпко переконані, що він в бійці з тим чужим чоловіком дістав смертельну рану. Я, розуміеся, приніс руму, та хотів наляти йому до горла, але він затиснув зуби, а вилиці у нього були такі сильні як зелізо. Щастем було для нас, що отворилися двері і увійшов доктор Ляйвезі, котрий прийшов був як звичайно навідати батька.

— Ах, пане докторе, — відозвалися ми — що нам робити? Де він ранений?

— Ранений? І сліду нема! — сказав доктор. — Не зранений, як ви або й я. Його лиш пошибло, так, як то я йому вже давно говорив. Ви, пані Гакинс, будьте ласкаві та підіть на гору до свого мужа, і не кажіть йому, коли можна, нічогісінько про сю пригоду. Я сам буду робити, що зможу, щоби непотрібне життє сего хлописька ратувати. Ти, Джиме, іди та принеси миску.

Коли я вернув з мискою, доктор вже був розрізав капітанови рукав та розкрив його жиласту руку. Вона була в кількох місцях тетована*); на передрамени були гарно і виразно виписані слова: „Щасливої дороги, доброго вітру, любка, Била Бонеса". Дальше в горі недалеко плеча, була нарисована шибениця з чоловіком, що висів на ній, а рисунок той, як мені здавалося, був зроблений з неаби яким залюбованнєм. — Віщий знак — сказав доктор і діткнувся пальцем того образка. — А тепер, мій пане Бил Бонес, коли то ви так називаєтеся, подивимося, якої барви ваша кров. Джиме — звернувся він до мене — а ти не боїшся крови?

— Ні, пане докторе — відповів я.

— Добре — то подержу миску — а сказавши то, взяв свою лянцету і розрізав жилу.

З капітана сплило досить богато крови, заким він отворив очи та завернув ними довкола. Насамперед пізнав доктора і аж лице йому викривилося від злости, коли його побачив, відтак глянув на мене і відотхнув якось знову лекше. Але нараз змінився на лици, хотів встати і крикнув голосно: Де „чорний пес"?

— Тут нема ніякого „чорного пса" — сказав на то доктор — хиба може лиш той, що у вас на плечах. Ви пили за богато руму і від того вас пошибло, як то я вам вже раз наперед заповідав. Я вас лише що йно дуже проти моеї волі витягнув за Боже пошите з гробу. А тепер, мій пане Бонес...

— Я так не називаюся — перебив йому капітан.

— Мені те зовсім байдуже — відповів доктор. — Так називаєся один буканір з помежи моїх знакомих, а я й вас так само називаю, от щоби вас якось коротко назвати. Але то ще мушу вам сказати: Від чарки руму не згинете, але ви не скінчите на одній; вам захочеся ще одної і ще одної і так раз в раз, а я кладу мою перуку на заклад, що коли не перестанете зовсім пити руму, то згинете — розумієте мене? Згинете і підете в яму. Отже опамятайтеся трохи і беріть на розум. Сим разом поможу вам бодай покластися на постіль.

Спільними силами, хоч не без великого труду, занесли ми його по сходах на гору та поклали на його постіль, де йому голова похилилася на подушку так, якби він зімлів.

— Отже ще раз: беріть на розум! — сказав доктор — моя совість тепер чиста — слово рум значить для вас смерть.

Сказавши те, доктор вийшов і пішов навідатися до мого батька, але викликав і мене з комнати.

— Нема обави — сказав він, як замкнув двері за собою. — Я випустив йому досить крови, щоби на якийсь час був спокійний; повинен би бодай з тиждень полежати собі, то було би ще найліпше, що він міг би зробити і для себе і для вас. Але другого удару крови вже не видержить.

Глава третя.

Чорний лист.

Около полудня зайшов я з деякими освіжаючими напитками та покріпляючими ліками до комнати капітана. Він лежав майже так само, як ми його лишили, лиш трохи висше, а мені здавалося, що він дуже ослаб і дуже роздразнений.

— Джим — відозвався він — ти тут ще однісенький, котрий до чогось придатний, а ти знаєш, що я тебе завсігди навидів. Не було місяця, щоби я не дав тобі срібняка. А тепер, мате, видиш, що зі мною не найліпше, бо всі мене опустили. Джиме, з тебе добрий хлопчище і ти чей принесеш мені фляшку руму?

— Коли бо доктор — зачав я говорити.

Але він мені перебив і хоч слабим голосом почав лихословити доктора.

— Доктори то лиш партачі — сказав він — а сей доктор, що він знає про старих мореплавців? Я бував в сторонах, де так пече як розтоплена смола, де мої корабельні товариші падали довкола мене від жовтої пропасниці і гинули як мухи, де земля трясся і ходила як филі на мори — — що твій доктор знає про такі краї — а я через цілий той час, кажу тобі, жив лиш румом. Рум їв і пив, а коли тепер не можу дістати руму то я такий бідний, як старий розбитий корабель, що вітер ним гонить. Кров моя спаде на тебе, Джиме, і на того доктора партача. — І він знову став страшно клясти. — Видиш Джиме — говорив він дальше просячим голосом — як мені пальці дрожать, а я не годен їх спокійно держати, бо я сього Божого дня ще ані каплі не покушав. Той доктор то якийсь дурноватий, я тобі кажу. Скоро не дістану сейчас чарки руму, то здурію; вже тепер привиджуються мені якісь страхи. Онтам в куті поза тобою виджу зовсім виразно старого Флинта, а коли мене щось нападе, ой Джиме, — я чоловік, що жив дуже погано на світі, та готов і Каїном стати. Твій доктор сам каже, що одна чарка мені не зашкодить. Дам тобі золоту ґінею за фляшку.

Він ставав що раз більше роздразненим, а то мене непокоїло задля батька, котрий того дня був дуже слабий і потребував спокою. До того ще пригадав я собі слова доктора, котрі мені навів капітан, хоч мене то гнівало, що він обіцявся мені за те заплатити.

— Мені ваших гроший не потреба — сказав я — ліпше заплатіть тоті гроші, що ви винні, мому батькови. Я вам постараюся о одну чарку, але більше ні.

Коли я йому її приніс, він вхопив її лакомо і випив одним духом.

(Далі буде).

*) Тетувати значить виколювати на тілі а відтак запускати краскою всілякі рисунки і написи.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільні Козаки, від. 316, подає до відома своїм членам і членицям, що звичайний місячний мітінґ відбудеться в четвер, дня 11. марта, о 7.30 вечером в Тов. гали, під ч. 102 Joiner St. Проситься всіх членів прибути на сей мітінґ, бо суть важні справи до полагодження. Неявившийся член або урядник підлягає карі після статута Товариського. — Никола Стрілець, Василь Плюта, Василь Кучмій.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 3, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що квартальний мітінґ відбудеся дня 12. марта 1926, о годині 7.30 вечером, в гали звичайній. Тож проситься всіх членів явитися на той мітінґ, бо є важні справи до полагодження. — Мих. Голубець, предс.; В. Ґрега, кас.; В. Тулевіч, секр.

ВЕСТ ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Повідомляється членів Тов. Зоря, від. 346, що квартальні збори відбудуться в суботу, 13. марта, о годині 7. вечером під ч. 7729 Botanic Ave. Проситься всіх членів, щоби прибули на мітінґ; буде квартальне справоздання і є много важних справ до полагодження. — Андрій Мацькевич, предс.; Михайло еЧркас, секр.; Йосиф Навроцький, касієр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. ім. М. Грушевського, від. 219, повідомляє всіх членів як місцевих так і позамісцевих, що місячні збори відбудуться дня 13. марта, точно о годині 8-ій вечером в гали укр. прав. церкви, 35 Мортон ул. — Гр. Дорошенко, предс.; М. Війтишин, секр. рек.

БРИДЖПОРТ, КОНН. Тов. Укр. Січ, від. 59, повідомляє всіх своїх членів і членкинь, що мітінґ відбудеться в суботу, 13. марта с. р. в гали церковній, 34 Біч ул., точно о год. 7-ій вечером. Кождий член обовязаний прийти на сей мітін. і вирівнати свій довг до товариства. Пригадується тим членам, котрі собі легковажать і все затягають довг по два і по три місяці до товариства, щоб те все обминути, має кождий член точно все свої місячні вкладки платити. Вразі коли не зможе, то має повідомити секретаря фінансового, а если того не будуть придержуватися, то за того члена розмет не пішлеться і подасться його до суспензи. Рівнож ще раз проголошується, що мітінґи товариства все точно відбуваються що місяця в другу суботу по першім. Кождий член повинен дбати про свое обезпечення в У. Н. Союзі. Кождий член повинен також подбати про те, щоб на сей мітінґ привести здорового кандидата до У. Н. Союза і до товариства, на ріжні роди обезпечення, бо ще приймаємо без оплати вступного. Користайте з нагоди, поки пора! В справах Союзових і товариства удавайтесь до секретаря фінансового під ч. 179 Cornwall St., Stratford, Conn. — В. Венґринович, предс.; В. Підлуський, кас.; Мих. Галькевич, секр. фін.

ЯНҐСТАВН, О. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 230, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудесь о 2-ій годині попол. в неділю, 14. марта, в гали Укр. Дому, 525 W. Rayen Ave. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Всіх членів проситься прибути. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00 доляра. — Н. Павлишин, предс.; І. Гармич, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Петра і Павла, від. 102, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться 14-го марта зараз по Службі Божій, в школі парохіяльній при W. 7-ій улиці. Обовязком кождого члена є явитись, бо є дуже важна справа до полагодження. Будесь принимати нових членів без вступного до Братства і до У. Н. Союза. Добра нагода для тих, котрі ще не є членами У. Н. С. — Николай Бусько, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. О. Николая, від. 341, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеся в неділю, 1. мар4та, о годині 1.30 пополудни в гали У. Н. Дому, при В. 14 вулиці. Проситься всіх членів прийти; буде справоздання з балю. Члени довгуючі щоб прийшли вирівнати свої залеґлости, бо впротивнім разі будуть суспендовані. Будуть і другі важні справи до полагодження. Можна сміло признати, що наше Братство прийшло до нормального порядку, помимо того, що йому розпад, але членя зрозуміли, що в єдности сила, а всякі інтриги на бік. Всі на мітінґ приходіть, нових членів проводіть. — Іван Кренцілова, секр.

ВЕСТ ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Згода, від. 62, подає до відома всім членам місцевим і позамісцевим, що звичайний мітінґ відбудеться дня 14. марта, в неділю о год. 3-ій пополудни під ч. 6177 Гленмор Евню. Позаяк є дуже важні справи до полагодження з минувшого мітінґу, то проситься всіх членів прибути на згаданий мітінґ. Неявившийся член підлягає карі 50 ц., а урядник 1.00 дол. — Василь Волчанський, предс.; Семен Староста, кас.; Олекса Турінець, секр.

ТОЛІДО, О. Бр. св. Николая, від. 167, отсим повідомляє членів, що квартальний мітінґ відбудеся дня 14. марта, точно о 2-ій год. попол, в домі члена П. Зьоикевича, 3575 Cecelia ул. Тому що є важні справи до полагодження, присутність кождого члена конечна. Є два члени пошкоджених: один на ногу, другий на руку, перші випадки у нашім відділі від коли істнуе. Проситься членів, котрі не сповнили своїх вкладок за минувший місяць, і тих, котрі мають кару за неприбуття на річний мітінґ, щоби вирівнали свої залеглости. Також пригадується тим, котрі хочуть вписатися в члени У. Н. Союза, щоби прийшли на сей мітінґ. Неявившийся член буде караний після ухвали. — Б. Унько, предс.; М. Корнова, кас.; П. Розщіпка, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов, від. 370, повідомляє своїх членів і членкинь, що в неділю, дня 14. марта що всі члени Товариства мають явитися в церкві на Службі Божій, котра зачнеться точно о 10. год. рано. Члени, котрі мають ленти вдома, нехай возьмуть з собою, а котрі не мають, то роздасться їм на гали, і прошу, щоби всі члени зійшлися на 9. год. рано. Пригадуєсь, що мітінґ Тов. відбудесь дня 21. марта, на церковній гали, 127 Парк ул., о другій годині пополудни. — Мих. Довгий, предс.; Н. Плутовський, м. предс.; Н. Хабінець, секр. рек.; Мих. Сампара, секр. фін.; Атанасій Ліпшан, касієр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Дається до відома, що мітінґ Тов. ім. М. Січинського, від. 146, відбудеться дня 14. марта в неділю, о год. 12. вполудне на Норт Дітройт в Українській Народній Школи на Мікей і Галек. Тож проситься всіх членів прийти, бо є дуже важні справи до полагодження. — Петро Гищук, секр. рек.

КАЛОМЕТ СИТІ, ІЛЛ. Тов. Івана Франка, від. 80, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітінґ відбудеся в неділю, дня 14. марта, о год. 3-ій попол., в гали Мус Гарт, 201 — 155 пл. Тому взиваєтся усіх членів, прибути, бо будуть важні справи до полагодження. Кождий член безвиїмково обовязаний явитися на мітінґу, впротивнім разі буде підлягати карі 50 ц., а урядник 1.00 дол. Довгуючих членів проситься вирівнати свої довги, бо інакше поступиться з ними після правил нашої організації. — О. Гадз, предс.; І. Лайтар, кас.; В. Курпела, секр.

РОМ, Н. Й. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 121, повідомляє всіх членів, що квартальний мітінґ відбудеться дня 14. марта, в гали Укр. Ситезенського Клюбу, 301 Lawrence St. о год. 2-ій попол. На сей мітінґ мають явитись всі члени, бо є кілька важних справ до полагодження, як: вибір секретаря фінансового ірекордового, справозданне квартальне. На сих зборах будесь принимати нових членів без оплати вступного до У. Н. Союза і до Братства. Тепер кождий член повинен поагітувати і привести з собою на сей мітінґ нового члена. — І. Лаврук, секр.

БОРНСАЙД, ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 183, повідомляє, що річний мітінґ відбувся дня 17-го січня, на котрім вибрано слідуючий уряд: Николай Ярий, предс.; Николай Подлецький, кас.; Петро Бабяк, секр. Звичайні платничі мітінґи мають відбуватися в кожду першу неділю по десятім, точно о год. 2. попол, в галі церковній. Адреса секретаря: Петро Бабяк, 9114 Glenwood Ave., Chicago, Ill. — Петро Бабяк, секр.

ОЛІЄН, Н. Й. Тов. Зап. Січ, від. 363, повідомляє всіх своїх членів, що квартальний мітінґ відбудеться дня 14. марта, о годині 2-ій попол., в Ґрінвуд гали. Проситься членів прибути на сей мітінґ, бо маємо важні справи до полагодження. Рівнож будесь обговорювати щодо будови Тов. галі; члени мають вибрати один з доручених нам плянів будови. Неявившийся член заплатить кару 25 ц., а урядник 50 ц. — Г. Підскальний, секр.

КОТСВІЛ, ПА. Тов. ім. Б. Хмельницького, від. 248, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеся дня 14-го марта, в неділю, о год. 12 в пол., в церковній гали. Проситься всіх членів на 12-ту годину, бо потому наступає словенський мітінґ, то не буде часу урядови свою роботу скінчити. Також проситься тих, котрі довгують, щоби свій довг вирівнали, бо інакше будуть суспендовані після статута. — Йосиф Казюта, предс.; Антоній Зубка, кас.; Іван Іванішів, секр.

МІКІС РАКС, ПА. Бр. Пресв. Богородиці, від. 258, повідомляє своїх членів, що надзвичайний мітінґ відбудесь в неділю, 14. марта, точно о год. 2-ій пополудни. Кождий член має явитись бо суть важні справи до полагодження. Неявившийся член буде караний після ухвали. Будесь принимати нових членів без вступного. — Петро Кріль, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

НЮ ЙОРК, 6. марта. — В місцевім публичнім шпитали Белвю Госпител помер нині добре відомий український громадянин та член Українського Народного Союза Михайло Лацік.

Родився він несповна 40 літ тому назад у селі Оріхівцях, скалатського повіту, в Галичині. До Америки приїхав він кільканайцять літ тому назад. В 1916 році приступив до Українського Народного Союза через товариство Буковина в Ню Йорку, відділ Українського Народного Союза ч. 14. та оставав його членом аж до смерти. В тому відділі й був він в час смерти фінансовим секретарем. Був він теж діяльним членом Ліґи Горожан в Ню Йорку.

Покійний був широко відомий зі свого високо розвиненого громадянського почуття та щирого українського патріотизму. Помагав він українському народови в старім краю при кождій нагоді.

Причиною смерти було запаленне мозку.

Смерть Його осиротила одну донечку, — Його жена померла кілька літ тому. Похорон його відбудеться в середу, дня 10. марта, з погребового заведення п. Юлії Яреми.

Земля Йому Пером!

ЗА ВОЛЮ І ЗЕМЛЮ.

Ні співаю ні гуляю,
Тільки думку все думаю,
Питаюся думки свої,
Де поділись ті герої,
Що за волю кров проляли,
Україну здобували,
Слави волі всім желали,
Наїзників виганяли,
У окопах ночували,
Літа свої марнували?
Вони-ж були як ті перли,
Як лелії, чисті зерна,
Що бажали спільно жити,
Від ляхів край боронити.
Нині-ж наші ті герої
Лежать в землі не в спокою.
На могилах ворон краче,
А лях як чорт по них скаче.
Скаче ляшня, бенькетує,
На могилах ся збиткує,
На молитву не пускає.
У Кривенькім є могила,
Де їх доля нещаслива,
Ой загнала їх до купи,
Не живучих а лиш трупи.
Тай так земля промовляла,
Як їх груди засипала:
Спіть, спіть, мої любі діти,
Розійдесь слава по світі;
Прийде воля і свобода,
Що ті луги і ті поля,
Народяться нові сини
Та для мене України.
Піднесуться всі прапори,
Щезнуть роздори, гонори,
Вірлом Січа встане в силу,
Визволить мя Україну.
І від Сяну аж до Дону
Обчистимо як солому,
Скажем ворогам у вічи:
Не жити вам в нас на Січи.
Ми є вільні хлопські сини,
Ріки, ліси, і ті лани,
Се є наша кровавиця,
Батьківщина, наша праця.
Нумо браття і я з вами,
Як хочем бути панами,
Скоро у Січ приступаймо,
Волі, слави здобуваймо.
Хай потріскають кордони,
Всі роздори і проклони,
Хоч нас вороги чвертували,
Але слави не забрали.

Д. Риміник.

Вунсакет, Р. Ай., 25/2., 1926.

THE VOICE.

Life is worthless
Without you, dear,
Oh, how I wish
That you were near.

If only I could
But hear your voice
Oh, how would my heart
In it rejoice.

Your voice, your voice
Is music to me
The voice of an angel
Whispering love to me.

Anna Chomiak.

IN A DREAM.

In a dream I live, in a dream I love,
In dream I am in Paradise
But when I am awake
It is all a mistake.

In a dream, in a dream I only dare
To love you, my dear,
In dream, my love, the world is mine,
In dream there is no fear.

Anna Chomiak.

MY ROSE.

My rose, my rose,
My innocent rose,
You may regret
Your foolish woes.

You are the rose
Without a thorn
Blooming with love
For me to mourn.

Your lips are rose petals
Sweet with morning dew
Only so much sweeter
When I am kissing you.

Anna Chomiak.

БУДУВАННЯ ШЛЯХІВ У СТАРИННИХ ЧАСАХ.

У старині будова доріг найкраще розвинулася у Римлян. Але й Асирійці, Греки, Інди й Китайці мали добрі, по мистецьки збудовані шляхи. Асирійці, тим що збудували вози й уживали верблюдів як потягових звірят, віддали великі услуги в розвитку засобів комунікації. Замітно було збудована дорога в провінції Шенсі (Китай), мабуть у III. століті перед Хр. У Індів консервування доріг було навіть приказане релігією. У Греків розвинулася цікаво будова шляхів. А саме дороги служили головно як доступ до святинь. Щоби високі вози, яких уживали підчас торжеств охоронити від ушкоджень а навіть потрясень, викували в каміннім шляху заглублення широкі 15 цм., а глибокі 5—7 цм., призначені для коліс. Ще й нині стрічається то тут то там у Греції такі дороги, що походять із старинних часів. Переважно будували шляхи одноторові, а в деяких місцях уладжували шляхи для вимінання, в виді півкола, де вози що їхали з противних сторін мусіли ждати на себе, а для вигоди подорожних уладжували в таких місцях гостинниці і заїзні доми. Перзи мали також широку сітку доріг з належно управильненим рухом. Найдовший королівський шлях, що вів зі Сузи через Сардес до Ефезу над Еґейським морем, мав 2,600 км., а прикрашений був палатами, святинями й памятниками. Як добре був управильнений рух, доказує факт, що щоби проїхати таку дорогу як зі Сузи до Сардес, треба було 90 днів, а її відбували на протязі десяти днів, уживаючи кінних післанців, у розставляному (змінюваному) бігу. Римлянам прислугує заслуга головно за будування шляхів, котрі значно перевисшали те, що инші народи мали у старині. Не лише що уліпшили шляхи до досконалости — як на ті часи — але в своїй величезній, широкій державі мали дуже розгалужену сіть доріг, із знаменито управильненим рухом. Загальна довжина шляхів, побудованих Римлянами, виносила 77 тисяч кільометрів. Вимощена римська дорога називалася STRATUM, відси й пішла німецька назва дороги ШТРАСЕ й англійська СТРІТ. Поверхню дороги називали Римляни „CALCEUM", а з того з часом повстало француське слово „cauchee", „chauchee" і „chaussee", а Москалі уживають слова шосса, шосейний. Перша, дійсно по мистецьки побудована дорога, повстала з кінцем IV. століття перед Хр., звісна загально під назвою „вія Апія", що лучила Рим із Капуєю. Назвали її іменем її творця, цензора Апія Клявдія. Ще нині ця дорога є добре вдержана. Повстала вона, бо тодішні часи вимагали, щоби дорога вможливлювала кождого часу перекидати більші відділи війск до здобутої Капуї. Головні римські дороги виходили з тодішнього світового центра, з „форум романум". Там був поміщений камінь, від котрого міряли віддаль.

З инших тогочасних римських доріг заслугують на згадку „Салярія", котрою возили сіль із Остії до краю Сабінів, опісля незвичайно сміло будовані альпейські шляхи, що тяглися здовж Рену аж до Утрехту й Леодіюма.

ДРІБНИЧКИ.

У чистому воздусі бацилів нема, лише в воздусі, що містить у собі пил (куряву), або дрібні капелинки води, на котрих заразки можуть уноситися.

При спокійнім віддиханні, видихуваний воздух не містить бацилів. Зате при говоренню, головно при виговорі деяких букв, приміром п, т., при кашлю розприскуються бацилі, що може спричинити зараження окруження хорого.

Скількість зір по найновійшим обчисленням виносить 52 міліони зір 1—17 величини й около 1000 міліонів зір до 29-ої величини.

Скількість бурей на світі виносить щодня около 44,000. Отже річно є їх 16 міліонів. Найчисленнійші бурі є на Джаві, найменьше їх у підбігунових околицях.

Інститут для досліду комарів оснували в Гейлінґ Айленд в Англії.

НЕ ТІШСЯ, ВОРОЖЕ.

Не тішся вороже,
Ані собі не думай;
Бо не була ні не буде
Україна для тебе край.

Буде вона краєм
Для свого народа;
Ще раз стане вільна
Мов квіточка горда.

Дармо вам, вороги,
Дармо утішатись;
Тоє, що вам подобалось,
Мусите лишати.

Вам подобалися
Добра України;
Та пребачайте, вороги,
Все змінилось нині.

Минули вже тії часи,
Що була неволя;
Дасть Бог, що усьміхнесь
Й Україні доля.

А. Хомяк.

НОВА ЗБІРКА УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ.

Відомий в Ню Йорку й околиці театральний артист п. С. Комишевацький видав нову збірку українських пісень п. з. „128 найкращих українських пісень". Се пісні без слів, а можна їх грати на скрипці, мандоліні, альті, саксофоні, корнеті, клярнеті, флеті і инших сольових інструментах.

Властивих українських пісень є в тій збірці лише 110, а відтак ідуть за порядком: „Пісня червоної армії", „Марселеза" і 16 популярних пісень російських.

Забогато усіх тих пісень, аби можна тут вичислити їх заголовки, але загально треба сказати, що та збірка повинна найтися в руках кождого музикального Українця. Деякі з надрукованих тут мелодій можна подибати в инших музичних збірниках, але є богато таких творів, які ще ніколи не були ніде печатані, а придбав їх п. Комишевацький ще на Україні і державу їх доси в рукописях. Між ними є кільканайцять таких, що їх справді можна вважати перлами нашої народної музичної творчости.

Між 110-ма українськими мельодіями находимо 2 пісні жидівські (які приходять в українських театральних виставах), 2 халяндри (циганські танці) і лезгінка (кавказький танець). Між світськими мельодіями подибуємо три колядки. Для тих, що люблються в скочних мельодіях, поміщено в збірці: дрібушечки, 1 танець, 5 оригінальних козачків і 1 коломийку.

Друковані усі ті пісні на тривкім папері, окладинка прикрашена гарними 3-кольоровими українськими вишивками. Заголовок поданий в двох мовах: українській і англійській. Зміст (заголовки пісень) надрукований по українськи і рівнорядно азбукою англійською (з вимовою пригідною для Американців).

Ціна сеї цікавої збірки $2.00, враз з почтовою пересилкою.

Наклад невеликий, тож треба поспішитися з замовленням. В самім Ню Йорку в протягу тижня розійшлося вже понад 200 примірників.

Хто цікавиться нашою народною музикою, не пофалшованою ріжними несовісними спекулянтами, нехай пришле на адресу „Свободи" (Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J.) $2.00, а дістане згадану збірку відворотною почтою просто до свого дому.